

לפני 25 שנה

לרגל פירסום שני ספריו, כיצד גיליתי את אירוסיה וביצד גיליתי את אפריקה, סיפר הסאטיריקן והצייר שימעון צבר על עצמו ועל עולמו, תחת הכותרת: מה מריץ את שימעון צבר? בשער הגיליון: מגורש יוסף יאנוביצ'י.

גיליון העולם הזה, שראהור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא בכתבת-השער שלו ראיון מלביים עם יוסף יאנוביצ'י, היהודי הראשון שגורש ממדינת ישראל. היה סוחר גרוטאות שברח מצרפת, אחרי שהתבדח עם מסיבהכנסה, ולכן הוסגר אליו. על ענניארבה שתקמו את שמי ישראל ושדותיה השבוע לפני 25 שנה דיווח השבועון בכתבה. האויב: הצבא האדום. כתב. העולם הזה יוסף אבויחמארה דיווח: ביקרתי השבוע בירדן. אבויחמארה עבר את הגבול לירדן במעבר-מנדלבאום בירושלים, במסגרת ביקורי ערבים ישראלים במקומות הקדושים לנצרות.

העולם הזה 1109. תאריך: 31.12.1958

ק ★ מפד"ל נגד מישרד-הדתות ★ יו"ן לכלא ★ הפיטריות של מלכת בריטניה

השופט התורן רוב זוהר שיחרר את הרוכל הפופולארי בערבות, והיתנה תנאי אחר: על-בכר לחדול ממכירת פקקים. בכר קיבל עליו את הדיון, החל סוחר כמשחיל חוטים פטנטי למחט. אולם טיבעו המיוחר הביאו מן הפח אל המחט: בתיגרה חרשה, שבה נטלו חלק מחטי המושחלות של בכר, נעצר איש-הפטנטים שוב. שופט-השלום טרייכיש זנח את מירת הסליחה הנוצרית, ושלה את מזה המים הקדושים למירוק עוונות ממושך ככלא רמלה.

מטפל בדרווים ובשאר מיני דתות, שהן אליבא דחולא עלמא, עובדי עבודה זרה מובהקים... מסקנת כותבי התוכיר: על שריהדתות, שיש חשש כי נגעל בעבודה זרה, להתפטור.

מישרדם כלולות אף הרתות של האזרחים הערביים. גם איש מכין חבירה למיפלגה לא חשש מעולם כי טיפול זה בדתות אחרות כרוך בחשש של עבודה זרה.

העם הצהרת השגריר

אחת ההצהרות החשובות ביותר על עתידה של ישראל כמרחב הושמעה השבוע בדרך-אגב, בראיון משודר מארצות-הברית, ראיון שלא עורר תשומת-לב רבה. הרובר: תאשם ג'ואד, מנהיג המפלגה הדמוקרטית-לאומית בעיראק, המכהן כשגריר עיראק באו"ם והנחשב שריהחוזץ המיועד של ארצו.

רדיו ראיין עם מלך

הגיע הזמן לפתור את בעיות האיזור. לדעת, אין כאן מקום למדינות כמו ירדן, לבנון, סוריה או פלסטין... צריכה לקום פדרציה של מדינות אלה... היהודים יכלו להפריח את האיזור, והיה להם האפשרות לפתור מחדש את כל בעיותיהם במיסגרת פדרציה זו עם אוטונומיה תרבותית. מי אמר דברים אלה? אחת, שתיים, שלוש. אף ניחוש אינו נכון. אמר אותם המלך עבדאללה, שעה שהיה עדיין האמיר עבדאללה. בראיון עיתונאי שלא פורסם מעולם, משום שהצנזורה הבריטית אסרה זאת. השבוע, במיסגרת התוכנית פגישתי המעניינת ביותר, גילה העיתונאי גבריאל ציפרוני, איש הבוקר, את הסקופ העיתונאי שלו, באיחור של 16 שנה.

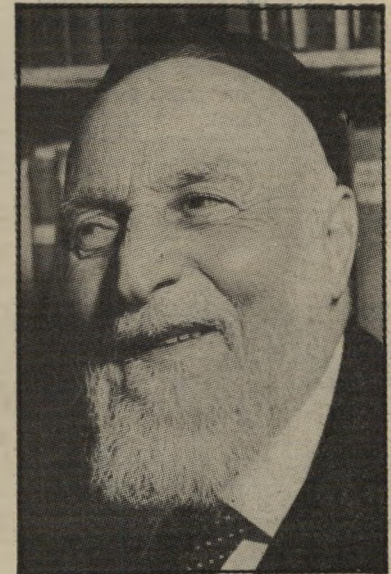

אוטונומיה עבדאללה הירדני (סבו של חוסיין) העי לה ב-1943 לפני גבריאל ציפרוני - אז עיתור נאי ירושלמי, ויותר מאוחר איש מעריב ומנכ"ל הבימה - רעיון של אוטונומיה ליהודים בפדרציה מרחבית (ראה "רדיו").

המצב השתנה מעיקרו, כשמישרד-הדתות הופקע מסמכותן הבלעדית של המיפלגות הדתיות, הועבר לרשותו של הרב יעקב משה טולידאנו. בין יתר הרעיונות שהועלו כדי להטיל רופי בשר החדש נשמעה אף הרעיה, כי טיפולו של שר הדתות כנסיות וכמיסגרים מהווה עבודה-זרה.

נפד על מיוזבת ניצרי. השבוע התאגדה קבוצה חרדית בת-לאיב ובני-רבק, קראה

בראיון שיגרתי ששודר מהאולפן, בקומה השנייה של גורדיהשחקים של האו"ם בניו-יורק, נשאל ג'ואד (47) על תנועת האיחוד במרחב. שאלה: מה היחסים בין עיראק והרפובליקה הערבית המאוחדת (מצריים + סוריה)? האם יש חילוקי-דיעות על רקע בעיות האיחוד הערבי? תשובה: האיחוד הערבי הוא תהליך היסטורי, אבל אפשר להגשימו בדרכים שונות. דרך אחת היא איחוד מושלם, כמו זה שהוקם בין מצריים וסוריה. דרך שנייה היא ברית הרוקה, כמו זו בין רע"ש ותימן, דרך שלישית היא צירית מנגנון שיתוף-פעולה הרוקה, במיסגרת אירגון כמו הליגה הערבית.

עבודה זרה זו ההאשמה שי חוגי המפד"ל בשר-הדתות של שנת 1958, הרב יעקב משה טולידאנו, מכיוון שמישרדו הקציב כספים, בתוקף ההנחיות הכלליות, לנוצרים ולמוסלמים (ראה "דת").

לרגע זה חיכה רוד הורובין, כתב העולם הזה באו"ם וראש סוכנות-דיעות יהודית-אמריקאית, אחר משלוחים המראיינים של ג'ואד. הוא הציג שאלה שאותה תיכנן מראש. שאלה: ארדני השגריר, אתה ריברת על יצירת מיסגרת לאיחוד המזרח התיכון. האם היית כולל באפשרות זו גם עמים בלתי-ערביים? השגריר, ששוחח כמה פעמים בשבוע שעבר עם עורך העולם הזה, הבין את משמעות השאלה, שלח מבט חוזר בהורובין, כעבור חצי שנייה מסר תשובה מחושבת:

תשובה: השלב הראשון של האיחוד צריך להיות בין עמים בעלי רקע גזעי, לשוני ותרבותי משותף. אולם אחרי שיושג האיחוד הערבי, יהיה מקום גם לעמים בלתי-ערביים במיוחד-התיכון, כמו התורכים, האיראנים ואחרים. שירצו להצטרף.

כל הנוכחים באולפן הצר ידעו, כי "אחרים" במיקרה זה פירושו ישראל, מבלי להזכיר את המדינה בפירוש, הצליח ג'ואד בצורה זו להודיע בפעם הראשונה כי במיסגרת של איחוד המרחב יהיה מקום גם למדינת ישראל.

שוק הבעיות

איבי היקרה: אני נעדה יפה ומשכילה. בת 17, היוצאת עם גבר נמוך וקרח בן 36. הוא נוהג ביגואר ולוקח אותי לכל המקומות הטובים ביותר. אבל איני נהנית ביותר משום שאין לו אישיות. כשאני שואלת אותו מדוע הוא כל-כך שקט, הוא עונה שהוא "פשוט תוהה". על מה, לדעתך, הוא תוהה? מוזני.

מוזני היקרה: אם הוא נמוך, קרח ואין לו אישיות, הוא בוודאי תוהה מדוע נערה משכילה, יפה ובת 17 מתעניינת בו.

משפט מים אחרונים

מהנף הת-לאיבני נעלמה השבוע אחת הדמויות הפופולאריות ביותר: דויד בכר (52), המכונה יריו. שופט-השלום יהודה טרייכיש פסק

אנשים

ח"כ מפא"י ישראל ישעיהו, בוויכוח בכנסת על הרה-פוליטיזציה של המנגנון, מי שגודר על עובדי-המדינה שלא יוסקו בפוליטיקה, גודר עליהם שיהיו אנשים באוהליהם ורובוטים בצאתם.

דת עבודה זרה

גם שריהדתות הראשון בישראל, הרב יהודה לייב מימון וגם שריהדתות משה חיים שפירא לא פייקו במשך תקופת כהונתם במישרד-הדתות, כי יתר שיטתיהחמיה המצומצמים של

ריפאעי, אז מזכירו האישי וראש-לישכתו של האמיר עבדאללה, וכיום בכיר הדיפלומאטים הירדניים. הוא סיפר לי באדיבות שהאמיר הגיע לירושלים כדי לקבל הזמנות אצל צורפים יהודיים, ויהיה בין השאר אצל רופאים. ידוע היה לי שעבדאללה הגה אז רעיון פדרציה של מדינות האיזור. אמרתי לריפאעי שרצוני היה שהאמיר יספור את דיעותיו לעיתונאי יהודי. כעבור חצי שעה הודיע לי עבר אל-מונעם כי האמיר יקבלני אחריהצהרהיים. הביאני למרור מיוחד של מלון המלך דויד... האמיר ישב שם על הספה והתחיל לדבר על מוגזאהוויר ועל הקור ולא שכח להזכיר כי אסור להתלונן על הקור כשעה שחייילים לוחמים עבור הצדק, היושר ושלום העולם. שעתיים וחצי נמשך ראיונו של ציפרוני עם המלך עבדאללה. אולם הוא לא פורסם. כאשר התלונן ציפרוני באוזני הצנזור הבריטי: איך אפשר לפסול דברים של המלך? השיב הצנזור: אני מחקתי גם דברים של צ'רצ'יל.

השבוע: הנאשם הינו מוסכן לציבור, ומאחר שהורשע פעמים רבות בעונשים קלים, החלטתי להרחיקו מלכוא כמגע עם הציבור ככל שמתיר לי החוק. גור-הרין: שלוש שנות מאסר - העונש המכסימאלי באשמת תקיפה. אחר המיקצועות הבלתי-ספורים של בכר, עולה מתורכיה שהתגרש מאשתו ומצא את מחייתו ברוכלות, היה מכירת פקקים אטומים למים. כדי להרגים את יעילות הסחורה, היה בכר מתיו מים מנקבוק פקוק בפקק-שעם מנוקב. מובן שצרכניו של בכר לא מילאו פיהם מים על שידולו הרטוב. כנחה הבקרים באפריל השנה נקלע אל תוך המהומה קציני-מישטרה, ניסה לעצור בעד הרוכל התקיף מלהתיו מים בלקוחותיו. בכר לא הבחין בין מדים למדים, תקף אותו באלימות כשהלה ניסה לעוצרו.

לעזרתה חכם ספררי שמת לפני 800 שנה, כדי לנגח את החכם הספרדי החי, ומכהן כשרי-הדתות. בתוכיר שפגלה למישרד-הדתות קבעו בני הקבוצה החרדית, הירועים בהשתייכותם האישית למיפלגה הרתית-הלאומית: "מקורות רבים כהלכה מוכיחים כי אסור ליהודי להקציב כספים ליינות-ינר על מינוחם של נוצרים. אפילו אם נקבל את עדות הרמב"ם כי המוסלמים אינם עובדי עבודה זרה, הרי לגבי הנוצרים אין הרבר מוטל בספק, ואין כל היתר לכך. ויש החשש לעבודה זרה. מה גם שהמישרד

היום: 25 שנה אחרי

שימעון צבר, שפירסם השבוע לפני 25 שנה את שני ספריו כיצד גיליתי את אירופה וכיצד גיליתי את אפריקה, וסיפר לקוראי העולם הזה ברשימה "מה מריץ את שימעון צבר" על חייו, על ציוריו ועל מסעותיו, חי מחוז לגבולות ישראל מזה 17 שנה. צבר, שעזב את ישראל אחרי מלחמת ששת הימים, במחאה על כיבוש של שטחים ערביים, ערך בלונדון עיתון סאטירי בשם חדשות האמפריה הישראלית. שעורר מבוכה וזעם במערכת ההגברת הישראלית בעולם. אחר-כך חדל לעסוק בפוליטיקה. לפני עשר שנים פירסם צבר באנגליה ובארצות-הברית את סיפרו עקרון הדגל הלבן - כיצד להפסיד במלחמות ומדוע, שתודגם לצרפתית ולאיטלקית. בשנים האחרונות מתמסר צבר לציור פטריות, במיסגרת האגודה המלכותית הבריטית לצניור פטריות, ומתפרנס מעבודתו כפועל בניין מומחה. אחת לחמש שנים הוא מבקר בישראל, כדי לחדש את דרכונו הישראלי. כאשר נשאל צבר בניקודו האחרון בארץ, לפני כארבע שנים, אם לא עדיף לקבל ררכון בריטי, השיב: אני מעדיף לבקר אחת לחמש שנים בישראל - מאשר להישבע אמונים למלכת בריטניה!